

MIŠLJENJA I KOMENTARI

Restrukturiranje

|| N. Raos*

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada
Ksaverska cesta 2, p.p. 291
10 001 Zagreb

Bilo bi idealno, kad bi išta moglo biti idealno (ne može nikako biti, kaže Platon), da svaki znanstvenik rasporedi svoje radno vrijeme, neću reći intelektualne kapacitete, na tri područja. Pola radnog vremena trebao bi posvetiti istraživanju, a drugu polovicu podijeliti na dva više-manje jednaka dijela. U tom dijelu radnog vremena naš bi se znanstvenik bavio prijenosom i primjenom znanja, što znači da bi četvrtinu radnog vremena predavao na fakultetu, a drugu četvrtinu provodio u kakvom industrijom pogonu, tvorničkom ili razvojnom laboratoriju, radeći kao konzultant ili stručni suradnik u razvoju novog proizvoda. Jedna bi djelatnost oplemenjivala drugu, jer ono što bi pronašao ili saznao čitajući stručnu literaturu za svoja istraživanja lako bi prenio studentima, a isto tako primijenio u praksi, u proizvodnji. S druge strane, bio bi u stalnom kontaktu s potrebama i zahtjevima kako stručne i tako i šire, političke i druge javnosti, pa bi lakše usmjeravao svoje istraživanje u pravom smjeru.

Tako funkcioniraju razvijene znanstvene sredine. ETH u Zürichu, na primjer. Da bismo se o tome osvjedočili, ne trebamo učiniti drugo nego pročitati životopise naših nobelovaca Leopolda Ružičke i Vladimira Preloga. Nažalost, mnogo se o ta dva, nazovimo ih naša, velikana pisalo, no malo se iz njihova života naučilo. Ponajmanje o organizaciji znanstvenoga rada.

Jer kako stvari u nas stoje? Žali mi se kolega da ne može više od nastave, pa predaje tamo, pa predaje vamo – a ja, recimo, iako sam autor tri sveučilišna udžbenika, ne predajem nigdje, osim ako se "nastavnom aktivnošću" ne nazove održavanje konzultacija i ispita za tri ili četiri studenta, koliko ih se godišnje upiše na moja dva izborna kolegija na doktorskom studiju. Zar jedan znanstveni savjetnik, i to u trajnom zvanju, ne bi mogao održavati dodiplomsku nastavu? Zar je sve što je učio i naučio na fakultetu već odavna zaboravio? Neće biti baš da je tako.

Bit će nešto drugo u igri. Nitko nikoga ne može (čak ni u KPD-u) prisiliti da radi ono što neće. Svim tim kolegama koji jauču kako su preopterećeni nastavom, profesorska se stolica i te kako omilila. Da nije tako, već bi našli nekoga da ih zamijeni.

Ima još nešto. Preopterećenost nastavom dobra je izlika da se malo ili ništa ne istražuje. Ja bih istraživao, ali nemam kada, ne stignem... Znanstvenik na institutu to ne može reći. On mora istraživati sto posto radnog vremena. Zato ima, naravno, više znanstvenih radova.

Tu nakaradnu i neprirodnu (*unnatural*) situaciju naše je ministarstvo odlučilo riješiti na doista ingeniozan način. Iznašli su čarobnu formulu koja glasi "restrukturiranje javnih znanstvenih instituta". Kad se ona dočita do kraja, dolazi se do toga da se instituti trebaju fuzionirati s fakultetima (ili fakulteti s institutima), pa ćemo imati i dovoljno nastave i dovoljno znanstvenih radova (po nekakvim, tko zna kakvim europskim kriterijima).

Imao sam takav slučaj i u svom laboratoriju. Netko je imao četiri, drugi jedan, a netko nijedan znanstveni rad kada je trebalo pisati izvještaj. Izvještaj je bio ocijenjen pozitivno. No bi li se rad, a nadasve suradnja znanstvenika u laboratoriju mogla ocijeniti pozitivno? Sumnjam. Ne može biti zdrave radne sredine u kojoj netko radi, a drugi zabašava, šverca se. (Prije ili kasnije ljudi će se posvađati.) A upravo to smjera napraviti naše ministarstvo.

Mi bismo u institutima trebali pisati znanstvene radove da bi oni na fakultetima mogli opravdati svoja radna mjesta. Istina, nikoga ne bismo morali dopisivati na naše uratke, no zar i ovo nije dovoljno? Daleko je to od zdrave suradnje instituta i fakulteta, još manje od prave integracije istraživanja s nastavom.

Kao i uvijek, mi smo Hrvati majstori da svaki problem zabašurimo, pod tepih metnemo, a kad opet, u još jačoj silini iskrse – to više nije naša briga. Netko će ga već riješiti. Samo tko?

* Dr. sc. Nenad Raos
e-pošta: raos@imi.hr